

ДОШЪЛ ОТ ДЕТСТВОТО НА БОГА

Думи за новата книга на Николай Милчев "Само скреж"

Мая Дългъчева

[web](#)

Започнах да прелиствам тази книга на Николай Милчев, както обикновено пристъпвам към негов стих - плахо, почти ритуално - да не изплаша думите, да не разтопя фините им кристали...

Само скреж - нима има друго заглавие за нея, освен това, което рисува шрих със зимна въздишка?

Въздъхваш бяло.
Може би кристал
се е стопил на устните.
И дишаш
с душата на случайно оцелял
миг
от живота си предишен.

Лирика - да, това е думата. Не стихотворения, не дори поезия, а тъкмо лирика - дума като тънка медена струйка - вкусна, прозрачна и целебна...

Лирика детска и пораснала - в това е алхимията навярно: да събереш в една зеница окото на дете и окото на мъдрец... Да гледаш света през тази зеница всеки божи ден и да не си мъртъв: детето - от болка, мъдрецът - от красота. Или обратно.

Магаренце с муцунка от върба...
Върба прегърбена, подобна на магаре.
Едно дърво с разчорлена съдба
мълчи край път с измокрени хастари.

Защото смисълът прилича на бодил,
с копитца от листа почуквам плахо.
Това, което съм раззеленил,
два коса вместо мен изпиях.

Събиране на границите - онова, към което се стремят майсторите на киното - сълзата в усмивката, възторгът в риданието, топлината в скрежа... Или узряването на копнежа до тъмна сладка капка:

Колко малки негърки тази нощ
са узрели в черницата. Искам
капки от този африкански разкош
върху възглавницата ти да изстискам.

И всичко, поднесено в такъв ненаатраплив, но прецизен, класически кадър, че дори не разбираш кое точно те разплаква...

Да, казвала съм на Николай, ще го кажа и пред всички - за мен докосването от неговите стихове е толкова силно и някак ирационално, че обикновено или си крия сълзите, или смотолевям единственото клише, което ми идва наум - "Ники, много е хубаво!" И хем ме е срам от този постен коментар, хем дотам съм си изгубила думите, че освен много и

хубаво, друго не мога да кажа. Такова ми е усещането от малко други неща - платна на Рьорих, сезоните на Вивалди, кадри на Фелини...

Вървяха си. Тя беше минзухар,
той беше есен. Тя нехайно каза:
„Не ме е грижа, че си много стар.
Прилича цветето на своята ваза!"

И прецъфтя, и стана лято тя,
той стана пряска - бяла и гореща.
И се стопи, и леко отлетя
към мястото на вечната им среща.

Нима може да се говори за вълшебството? Просто потъваш в него, предаваш се, оставяш се да те завихри, да те заскрежи, да те разтопи, разцъфти и пречисти... И излизаш като новородено - с насълзени очи и голяма беззъба усмивка. Къде тук има място за думи?

Затова казах на Николай Милчев, че за мен е чест поканата да представя книгата му. Той се засмя, разбира се - не го прие сериозно. Но истината е, че точно така се чувствам - едновременно благодарна, че най-сетне имам възможността да се опитам да кажа какво мисля за неговата лирика и в същото време - изплашена, че нямам думите, че няма думи за нея.

Да, съгласна съм с Антоанета Алипиева, която казва:

"Един от редките съвременни български поети, изграждащ света си върху самотния и крехък глас на детайла. Подобна художествена визия метафорично бихме нарекли "паяжина", чиито прозрачни нишки оплитат цветовете, мириси, асоциации; в техния изтънчен и одухотворен пъзел полека и спокойно израства светла картина, самата тя - някакъв усамотен и случайно-неслучайно забелязан от поета къс от живота. Дали ще бъде пейзаж, дали ще е сюжет от битието, или пък просто обект, в който са съзрени дух и състояние, повечето от стихотворенията на Николай Милчев са кратки късове от метафорични детайли, чиято поезия идва от неочакваното, превърнато в открита от поета тайна."

Да, съгласна съм с много поети, които, като стане дума за Николай Милчев, просто поклащат глава и казват: "А, Милчев е друга бира..." И замълчават.

Да, съгласна съм с Тамара Караколева, която възкликна: "Този човек не пише стихове, той пише молитви!"

Всичко това е вярно. И всичко това казва едно и също - Николай Милчев е Различният в българската поезия. Той е, ще използвам пак негов стих:

Дете,
трева,
роса -
модел,
дошъл от детството на Бога.

Той е вълшебникът със стъпки на дете, който пътъм снима с очи и ни показва:

Две кучета жълтеят и цъфтят
с опашки от накъдрено доверие.

А между тях - ухаен път
следите им се мъчи да намери.

Следите им глухарчето покри.
И заекът замаян кихна.
Природата играе на игри,
в които само дивото пониква.

Той е алхимикът, който само от скреж може да извае:

В такава сутрин ветровете капят
или димят с препечената пара.
Безкрайно коте с малките си лапи
прозореца за сънища затваря.

Просто е той. Просто той е.

Неговите стихове са като влюбване - оставят те настръхнал, без въздух и с пеперуди в
стомаха!

Неговите стихове са като бебешка люлка - оставят те насукан и помилван...

Неговите стихове са като внезапно просветление - оставят те зяпнал пред разбулените
мъгли на чудото.

Достигам хълма от чемшири
и вземам неговата сянка.
Над шапката ми някой свири -
или е кос, или е ангел.

Струва ми се, че след като прочетете Николай Милчев, у никого няма да остане питанка
дали е кос или е ангел.

© Мая Дългъчева

© Електронно списание LiterNet, 03.01.2009, № 1 (110)